

Svar på skriftligt spörsmål om tolkning och tillämpning av upphandlingslagen vid anbudsförfaranden för offentliga byggtreprenader

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 1043 rd undertecknat av riksdagsledamot Kaisa Juuso /saf:

Känner regeringen igen den i motiveringen beskrivna trenden det vill säga att offentliga byggtreprenader i en allt högre grad koncentreras till riksomfattande byggföretag, och

ämnar regeringen genom att reformera upphandlingslagen eller på annat sätt förbättra möjligheterna för regionala små och medelstora byggföretag att delta i anbudsförfarandena för offentliga byggtreprenader?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Enligt lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016), (nedan upphandlingslagen) har lagen till ändamål att bland annat garantera lika möjligheter för företag och andra sammanslutningar att delta i anbudsförfaranden för offentlig upphandling. Lagen förutsätter att hänsyn tas till förutsättningarna för små och medelstora företag vid driftsförhållanden av upphandlingar samtidigt som en tillräcklig prövningsrätt dock reserveras för den upphandlande enheten för genomförandet av upphandlingen. Den nationella upphandlingslagen grundar sig på EU:s direktiv 2014/24/EU och 2014/23/EU om offentliga upphandlingar.

Enligt 2 § 2 mom. i upphandlingslagen ska de upphandlande enheterna sträva efter att ordna sin upphandling så att den kan genomföras på ett så ekonomiskt, högkvalitativt och systematiskt sätt som möjligt genom att utnyttja befintliga konkurrensförhållanden och med beaktande av miljöaspekter och sociala aspekter. Enligt 3 mom. i paragrafen ska upphandlingen genomföras i form av ändamålsenliga helheter. Upphandlingen ska om möjligt ordnas så att små och medelstora företag och andra sammanslutningar är likvärdiga med andra anbudsgivare när de deltar i anbudsförfarandet. Dessutom innehåller 75 § i upphandlingslagen bestämmelser om uppdelning av upphandlingskontrakt i delar. Den upphandlande enheten får ingå ett upphandlingskontrakt i form av separata delar, och ange storleken på och föremålet för dessa delar. Om den upphandlande enheten inte delar upp upphandlingskontraktet i delar, ska den ange skälen till detta i upphandlingsdokumenten, upphandlingsbeslutet eller den särskilda rapporten om upphandlingsförfarandet.

Enligt 71 § i upphandlingslagen kan krav ställas på föremålet för upphandlingen. Enligt 83 § kan en upphandlande enhet ställa krav som gäller registrering av anbudssökande eller anbudsgivare, deras ekonomiska och finansiella ställning samt deras tekniska och

yrkesmässiga kvalifikationer. Kraven ska vara kopplade till föremålet för upphandlingen och de ska stå i rätt proportion till upphandlingens art, ändamål och omfattning. Med hjälp av lämplighetskraven för anbudsgivare ska det gå att på ett behörigt sätt säkerställa att anbudssökanden eller anbudsgivaren har rätt att utöva yrkesverksamhet och att den har tillräckliga ekonomiska och finansiella resurser samt tekniska och yrkesmässiga kvalifikationer att fullgöra upphandlingskontraktet i fråga. I val som gäller genomförandet av upphandling, såsom uppdelningen i delar och de krav som ställs för föremålet för upphandlingen och anbudsgivare, är det fråga om den upphandlande enhetens övergripande prövningsrätt att själv besluta vilka egenskaper hos föremålet för upphandling som enheten viktar vid respektive upphandling. Då enheten för upphandling fattar dessa beslut ska enheten beakta de i 2 § nämnda principerna inom offentlig upphandling om icke-diskriminering och likabehandling av anbudsgivare, anbudsförfarandets öppenhet samt iakttäta principen om proportionalitet.

Den 5 september 2019 tillsatte finansministeriet i samarbete med Finlands Kommunförbund åtgärdsprogrammet Verkningsfull offentlig upphandling (Samarbetsforum för offentlig upphandling), för att skapa en nationell strategi för offentlig upphandling, öka samarbetet mellan aktörer inom den offentliga upphandlingen och utveckla upphandlingens effektivitet. Finlands första nationella upphandlingsstrategi som utarbetats inom åtgärdsprogrammet verkställer mål för offentlig upphandling i regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering. Den nationella upphandlingsstrategin erbjuder aktörer som utför offentlig upphandling, såsom staten, kommuner och församlingar, konkreta verktyg för att nå målen för upphandlingarna. Strategin åtföljs av en bilaga med indikatorer och med hjälp av dem är det möjligt att följa upp strategins effekt och resultat samt rikta framtida åtgärder och resurser. Som en del av strategiarbetet har en lägesbild av den offentliga upphandlingen beretts och lägesbilden innehåller en beskrivning om läget inom den offentliga upphandlingen inklusive strukturer och praxis för utveckling av den offentliga upphandlingen. Enheterna för upphandling strävar efter att utifrån lägesbilden använda skattemedel på ett kostnadseffektivt och i möjligaste mån ändamålsenligt sätt.

Den nationella strategin för offentlig upphandling kombinerar olika strategiska mål som gäller upphandlingar. Funktionaliteten på marknaden för upphandling har lyfts upp som en av prioriteringarna, varvid upphandlingarna är högkvalitativa, fungerande och genomförs på ett kompetent sätt, vilket främjar marknadens livskraft. Marknadens funktionalitet till följd av temagruppens åtgärder främjar funktionaliteten inom den offentliga upphandlingen med tanke på såväl enheterna för upphandling som på anbudsgivarna. En av de viktigaste åtgärderna är att främja konkurrensen inom den offentliga upphandlingen. Fokuset i arbetet ligger bland annat på att främja förutsättningarna för små och medelstora företag att delta i anbudsförfaranden. Till följd av verkställandet av strategin får aktörer som genomför offentlig upphandling, till exempel staten, kommuner och församlingar, konkreta verktyg för upphandling till stöd för sitt arbete.

Utöver det strategiska arbetet inom Samarbetsforumet för offentlig upphandling finansierar arbets- och näringsministeriet en avgiftsfri och öppen rådgivning om offentlig upphandling både för enheter för upphandling och för anbudsgivare. Rådgivning för anbudsgivare tillhandahålls av Företagarna i Finland rf. Syftet med rådgivningen är att bidra till tillgången på information om offentlig upphandling och främja små och medelstora företags deltagande i anbudsförfaranden.

Helsingfors 12.2.2021

Arbetsminister Tuula Haatainen